

OPBOUW

WEEKBLAD TOT OPBOUW VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw”

Adres redactie: ds. H. Amelink, Waal 5, Langerak (Z.-H.)

Administratie: Drukkerij Steenberg, Slotlaan 220, Zeist

L. W. G. Blokhuis

De thuiskomst van Gods volk

(2)

HOSEA 11:11. ZIJ ZULLEN BEVEND KOMEN ALS EEN VOGEL UIT EGYPTE, ALS EEN DUIF UIT HET LAND ASSUR, EN IK ZAL HEN DOEN WONEN IN HUN HUIZEN, LUIDT HET WOORD DES HEREN.

Hosea laat ons zien hoe de stem van de HERE mensen in beweging brengt en hoe het initiatief geheel van God uitgaat. De leeuw heeft gebruld — daarom komen de vluchtelingen terug uit Egypte en Assyrië, uit het zuiden en het noorden.

Als de stem van God ons oor en ons hart treft, dan gebeurt er iets. Dan gaan we onszelf klein en hulpeloos voelen. Dan luisteren we met schroom, met huivering, maar dan wekt die stem tegelijk verlangen en verwachting. Want het is de stem van Vader, van de Vader die deze wereld zo lief heeft gehad, dat Hij Zijn eniggeboren Zoon gegeven heeft, opdat ieder die in Hem gelooft niet verloren ga, maar het eeuwige leven hebbe.

Vele Israëlieten hebben in den vreemde die stem gehoord en ze zijn teruggekomen. Ze waren niet meer te houden. Ze kwamen aanvliegen als duiven. Hebt u wel eens gezien hoe een postduif terugkomt van een verre vlucht? Zo'n duif schiet onstuimig neer uit de blauwe lucht en haast zich naar het vertrouwde duivenplat, naar de eigen til. Zo is het gestrafte volk Israël, die verloren zoon, teruggekeerd. Uit vreemde, verre landen kwamen de kinderen van Gods verbond, omdat de stem uit de hemel hen lokte, hen trok, onweerstaanbaar.

Sommige Joden zijn uit de ballingschap teruggekeerd, uit Babel, toen koning Cyrus daartoe gelegenheid bood. Maar velen bleven achter. En toen in de volheid van de tijden God Zijn Zoon uitzond, heeft slechts een deel van Israël Hem gezien. Israël raakte al meer verstrooid. Waar zijn de tien stammen gebleven? De wandelende Jood zwierf door de geschiedenis. Hij werd hier geduld, ginds geplaagd, elders vervolgd. Hij had in de jaren veertig van onze eeuw hier in Europa letterlijk géén leven. Onze tijd doet, vooral sinds de stichting van de staat Israël, zien dat de Israëlieten, al zijn velen van hen vijanden naar het Evangelie, geliefden zijn om der vaders wil, naar het woord van Paulus. Opnieuw kwam aan een ballingschap een einde. En we zien vandaag hoe het profetische woord meer dan één dimensie heeft. Toen de HERE Zijn stem verhief, toen de leeuw brulde in de tweede wereldoorlog, zijn opnieuw de erfgenamen van de aloude belofte komen aanvliegen uit Egypte en Assur, uit Duitsland en Rusland en van de einden der aarde. Niet dat de bewoners van de huidige staat

Israël zich gelovig hebben bekeerd tot de God der vaders en tot Zijn Woord, Zijn Evangelie. Maar de HERE heeft hen teruggebracht, niet om hen, niet om de vroomheid van het huis Israëls, maar om Zijn heilige Naam, die nog zwaarder dan vroeger onder de volkeren ontheiligd is.

En dit gaat ons aan. Want God heeft Zijn woorden in de eerste plaats tot Israël gesproken. De boodschap van de verlossing is eerst voor de Jood en dan pas voor de Griek, de mens uit het westen. De zaligheid is uit de Joden. En Jezus Christus, onze Zaligmaar, is een geboren Israëliet naar het vlees.

Israëls verval en zijn herstel, zijn ballingschap en zijn wederkeer gaan ons aan. „Zij zijn om hun ongelooft weggebroken en gij staat door het geloof. Wees niet hoogmoedig, maar vrees! Want indien God de natuurlijke takken niet gespaard heeft, Hij zal ook u niet sparen.” (Rom. 11:20-21).

Israëls geschiedenis is beschamend, maar de Nieuwtestamentische kerkgeschiedenis biedt een beeld, dat evenmin opwekkend is — althans wanneer we alleen letten op wat wij kerkMENSEN gedaan hebben. Onze troost en onze rijkdom liggen in de daden van onze God. Het is niet moeilijk Israël te veroordelen. Maar wie zich daartoe aangordt mag als lid van de Nieuwtestamentische wereldkerk wel goed denken aan de woorden uit het Spreukenboek: Hovaardij gaat vooraf aan het verderf en hoogmoed komt vóór de val.

Wij zijn door het geloof in Israël ingelijfd. Als wij van Christus zijn, dan zijn we kinderen van Abraham. Daarom is de geschiedenis van Gods geslagen en gescheurde volk ook onze geschiedenis en de thuiskomst van die weggejaagde jongen ook onze eigen thuiskomst.

Hosea is wel genoemd de minnezanger onder Israëls profeten. Hij zingt van Gods liefde voor Zijn volk. Die liefde straalt en glanst in het roepen en lokken van de HERE. Die liefde gaat ons begrip te boven. Daarin is zoveel geduld, zoveel barmhartigheid, dat wij verwonderd de hand op de mond leggen en sprakeloos staan.

Naar recht had het met de gemeente van vroeger, met de kerk van nu heel anders moeten gaan dan het gegaan is. Als de gemeente een weerspanninge, onwillige zoon is — en dat IS zo — dan verdient die gemeente,

dan verdienen u en ik de doodstraf. Dat vraagt het heilige recht, zoals dit geboekstaafd is in de wet van Mozes. We lezen in Deut. 21:18-21 over de straf, die een weerspanninge zoon verdient: „Wanneer een man een weerbarstige, weerspanninge zoon heeft, die naar zijn vader en moeder niet wil luisteren en hun niet gehoorzaamt, hoewel zij hem tuchtigen, dan zullen zijn vader en moeder hem grijpen en naar de oudsten van zijn stad brengen en tot hen zeggen: Deze zoon wil naar ons niet luisteren, hij is een doorbrenger en een drinker. Dan zullen alle mannen van zijn stad hem stenigen, zodat hij sterft.” Dat had die zoon verdiend. Dat hebben wij verdiend.

En toch geeft onze goede God u en mij het leven en de kennis van Zijn Evangelie.

Hoe is dat mogelijk? Dat zegt Hosea, dat zegt de HERE Zelf: „Mijn hart keert Zich om in Mij, ten volle wordt Mijn erbarming opgewekt.” In het hart van onze hemelse Vader is een omkeer geweest.

ONS WEDERKEREN TOT DE HERE WORDT VOORAFGEGAAN DOOR DE OMMEKEER IN GOD ZELF.

Dit noemt de Bijbel Gods berouw. Hij, de HERE, is God en geen mens. Hij heeft echt berouw, een groot, een Goddelijk berouw. Hij is zo goed, zo mild dat wij er niet bij kunnen. Toen Israël de profeten had gestenigd en gedood, toen het ten laatste Gods eigen Zoon aan het kruis had gebracht, is daarna op de Pinksterdag de Heilige Geest uitgestort. En dan zegt Petrus in Jeruzalem, in de stad waar onze Here gekruisigd is: Voor u is de belofte en voor uw kinderen.

God is liefde. Nu de Christenheid, nu de gedoopte volkeren die God en Vader al eeuwen lang hebben getergd door ongelooft, door sociaal onrecht, door bloedige vervolging van Israël, door gruwelijke wereldoorlogen in onze tijd... door hoogmoedig theologiseren en door kerkelijke twisten ook, nu is onze hemelse Vader nog steeds geduldig.

Hoe is het mogelijk?

De HERE is God en geen mens. Hierin is de liefde, niet dat wij God liefgehad hebben, maar dat Hij ons heeft liefgehad en Zijn Zoon gezonden heeft als een verzoening voor onze zonden.

Gods Woord tot verdreven verbondskinderen luidt: Ik zal hen doen wonen in hun huizen.

Dat woord is uitgekomen. Maar toch zijn er Israëlieten geweest die hun eigen huis nooit hebben teruggezien. Dat lag niet aan de HERE. Dat lag aan henzelf. Zij hadden het goed in het heidense land. Zij voelden zich thuis in de wereld. Ze gingen daar helemaal in op.

Het komt er alleen maar op aan dat we luisteren naar Vaders stem en doen naar Vaders wil. Zonder berekening. Zonder ons eigen hoge hart te laten regeren. Dan komen we thuis. Dan komen we terecht. Dan komt het ook met de arme Vrijgemaakte kerken terecht.

En dan blijft de verwachting van de laatste thuiskomst. Wij verwachten naar Gods belofte nieuwe hemelen en een nieuwe aarde, waar gerechtigheid woont. Eens zal de schepping van de dienstbaarheid aan de vergankelijkheid bevrijd worden tot de vrijheid van de heerlijkheid der kinderen Gods.

Kerkelijk leven

TUSSENTIJDSE VERLIESREKENING

Komen en gaan in de kerk

De kerk is aan voortdurende veranderingen onderhevig. Daarop maakt een Gereformeerde kerk in Nederland geen uitzondering. Voortdurend sterven broeders en zusters. Wie als predikant een twintig jaar in zijn gemeente staat heeft meer dan een vierde deel van zijn gemeente naar het graf zien gaan. In diezelfde tijd is er een nieuw geslacht opgegroeid. Er werden kinderen geboren; degenen, die hij als kinderen en jonge catechisanten aantrof zijn in de jaren, die hij in de gemeente werkte, volwassen geworden, hebben gezinnen gevormd, hun kinderen vullen thans het catechisatielokaal. In de loop van de tijd zijn velen naar andere gemeenten in binnen- en buitenland vertrokken, anderen zijn uit andere gemeenten binnengekomen.

Dat zijn alles zaken van normale aard, zaken van tijd en toeval, die alle mensen wervaart.

Er zijn ook wijzigingen van ander karakter. Het gebeurt dat mensen 'midden uit de wereld' door de Here getrokken worden, gebracht tot het geloof van het evangelie, bekeerd tot een nieuw leven, en zich voegen bij de gemeente des Heren. Of het komt voor dat jongere of oudere mensen, aan de dienst des Heren niet vreemd, maar geboren en getogen in een andere kerk, zich aansluiten bij de gemeente.

Het omgekeerde komt ook voor.

Doorgaande afval

Er zijn kinderen des verbonds, lidmaten van Christus' gemeente, die de wereld ingaan, breken met de dienst des Heren. Mensen, die ons in de Schrift op velerlei wijze worden getekend. Zowel in het Oude als in het Nieuwe Testament. Het eerste spreekt van hele geslachten, die het verbond des Heren verbraken, die b.v. in de dagen van Elia afvielen tot de dienst van de Baäls. Of die in de tijd van Jeremia op de straten van Jeruzalem en in de steden van Juda het heir des hemels aanbaden: de zon, de maan en de sterren. Hele gezinnen deden er aan mee, de vaders en moeders sleepten hun kinderen mee en gingen hen daarin voor: „Ziet ge niet wat zij doen in de steden van Juda en op de straten van Jeruzalem? De kinderen rapen hout, de vaders steken vuur aan en de vrouwen kneden deeg om offerkoeken te maken voor de koningin des hemels en zij brengen plengoffers aan andere goden teneinde Mij te krenken." Jer. 7:17, 18. We lezen in het Nieuwe Testament van Judas, die de Here verried; van scharen, die de Here niet meer volgden; van christenen, die van het geloof zijn afgedwaald, I Tim. 6:10; van sommigen, die uit de apostolische gemeente zijn uitgegaan, 'want zij waren uit ons niet', I Joh. 2:18; van broeders, die een zonde gedaan hebben 'tot de dood', I Joh. 5:16; van anderen, die bezwijken in de zonnebrand van de vervolgingen, Matth. 13:20, 21.

Die afval gaat door, in heel de kerkgeschiedenis. Wie niet blind is ziet hem in de loop der jaren. We bezitten dienaangaande geen kerkelijke statistieken. Maar als we statistische gegevens zouden bezitten over de kerk van de afscheiding en de doleantie — om ons tot deze te beperken — dan zouden we ontdekken hoe ook uit het nageslacht der eerste afgescheidenen en dolerenden vele, vele duizenden thans buiten de dienst van God en alle band aan de heilige algemene christelijke kerk staan. Wie met de plaatselijke kerk, waar hij werd geboren en opgewiegd hartelijk heeft meegedeeld en haar verloop in de historie van één mensenleven heeft gevolgd, weet ervan: hij kent ze bij tientallen, die met hun vader en moeder trouw ter kerk kwamen, de christelijke, soms een gereformeerde school bezochten, de catechisatie, de jeugdvereniging en die thans zonder God in de wereld leven. Het is instructief uit dat gezichtspunt eens oude school- en groepsfoto's te bekijken. Een boekje als 'De kogel door de kerk' is in dit opzicht leerzaam. Een predikant, die zijn oude catechisantenlijsten eens doorneemt en nagaat hoeveel van zijn vroegere leerlingen thans de goede leer en de

gezonde woorden van de Here Jezus Christus de rug hebben toegekeerd, beleeft daaraan smartelijke uren en soms bange aanvechting: Is het ook mijn schuld?

Deze doorgaande afval is echter een 'normaal' verschijnsel in de gemeente. 'Normaal' in die zin, dat de Here ons deze gang van zaken heeft voorzegd. In de gelijkenis van de zaaier bijvoorbeeld. Daar verhaalt de Here, dat niet alle zaad van het Woord Gods valt in goede aarde en vrucht voortbrengt. Matth. 13. Het geloof is niet aller. In dit heengaan voltrekt zich ook een schifting, die van de Here is. Niet die afval is van Hem. Integendeel: die afval smart Hem: „Ik heb kinderen groot gemaakt en verhoogd, maar ze zijn van Mij afgevallen." Jes. 1:2. Hij treurt over zijn eigen goede, maar zonder vrucht gebleven arbeid, Jes. 5:1-7, in 'Het lied van de wijngaard'. Hij ziet uit naar hun wederkeer als de bekende vader in de gelijkenis van de verloren zoon. Luk. 15. Maar de Here spreekt ook van een schiftend werk in de geschiedenis: „Wiens wan in zijn hand is en Hij zal zijn dorsvloer doorzuiveren, Hij zal de tarwe in zijn schuur vergaderen en het kaf met onuitblusselijk vuur verbranden." Matth. 3:12. En als deze schifting in de kerk doorgaat door de rechte en getrouwe prediking van het evangelie, dan is deze scheiding smartelijk, maar ook een bewijs, dat de Here nog in het midden der gemeente is: Hij die vergadert en verstroot, die de rechtvaardigen verzamelt en degenen, die Hem niet vrezen verstroot als kaf door de wind. Psalm. 1.

Ook scheiding en schifting, die niet van de Here is

Er is echter óók een scheiding en een schifting onder de gelovigen, die niet van de Here is. Een scheuring en scheiding en schifting, die niet een rechtstreeks gevolg is van de prediking van het evangelie. Daarin heeft wel de Boze de hand, de duivel, de uit-een-werper, maar ze is en blijft een schifting en scheiding onder de kinderen Gods, die een gevolg is van onze eigen zonden, ongeduld, bekrompenheid, twistgierigheid, Rechthaberei, gelijk willen krijgen, heerszucht, de werken des vleses, die in de gelovigen zijn overgebleven. Over Diótrefes, die in een ons niet bekende gemeente de eerste wilde zijn, klaagde de apostel Johannes: „Diótrefes ontvangt ons niet... en hiermede nog niet voldaan, ontvangt hij zelf de broeders niet en weerdhoudt ook hen, die het wel willen doen en hij werpt hen uit de gemeente". III Joh. :9, 10.

Er zijn er, die uit de gemeente weggaan, omdat zij zich begeren aan te sluiten bij een andere kerk. Soms vindt zulk een stap aanleiding in een huwelijk. We denken er niet aan, dergelijke stappen gewoon te vinden. Het lidmaatschap ener trouwe gemeente van Christus is een te kostelijke zaak om die maar naar aanleiding van een huwelijk of verloving ten offer te brengen. De kerk is het Huis(gezin) van God en we moeten weten hoe we in het Huis Gods moeten verkeren. Maar we moeten toch maar niet vergeten, dat de kerkelijke verwarring zo groot is dat het jonge mensen in een dergelijke situatie toch maar in vele gevallen moeilijk gemaakt wordt. Wanneer twisten en ruzies de gemeente, waartoe ze behoren, verscheuren, wordt het afscheid wel zeer vergemakkelijkt en de overkomst van de andere partij zeer bemoeilijkt. Leer en leven zijn een en waar in een gemeente van Christus twisten over 'de leer' gepaard gaan met zedelijk bederf in het 'leven' der gemeente, de verhoudingen kapot gaan, daar rijst de vraag of 'de leer' waarover getwist wordt nog wel 'de leer des Heren' is als de liefde, die de Here ons 'leert' op de vlucht gaat.

Was het zonde als na de afscheiding van 1834 een meisje uit de Gereformeerde kerk onder-het-kruis haar hart en hand gaf aan een godvrezende jongen uit de Christelijke Afgescheidenen Gemeente? Kon men in die situatie opereren met: hier is de ware, hier is de valse kerk? Kon men de overgang van de Kruisgezinden naar de Afgescheidenen typeren als 'afval'? In de hitte van de strijd zal dat door de nimmer ontbrekende heethoofden wel zijn gebeurd — maar is het vol te

houden nadat de afkoeling is ingetreden en de nuchterheid na de roes is teruggekeerd?

Over die twisten onder de Afgescheidenen gesproken — prof. H. Bouwman heeft eens geschreven, dat door die twisten duizenden van hen naar de Nederlandse Hervormde kerk zijn teruggekeerd. Bouwman kende de geschiedenis van de kerken der scheiding uitnemend: zijn mededeling moet wel betrouwbaar zijn. Was het wonder? Zulk een terugkeer kwam zelfs onder vooraanstaande Afgescheidenen voor. Men denke slechts aan de amsterdamse deurwaarder Wormser, de schrijver van dat uitstekende boekje over de kinderdoop. Men zij met zijn oordeel over dat terugkeren naar de Hervormde kerk voorzichtig. De mensen beleven het kerkklimaat niet in het afgetrokkene, maar concreet. Niet een theorie over de ware en de valse kerk, niet het goede begin van de jongste kerkhistorie in de afscheiding van 1834 hield hen in de afgescheiden gemeenschap: de concrete situatie in die afgescheiden gemeenten deed hen, het gekibbel en getwist moe, besluiten terug te keren. Daar, in de Hervormde kerk ontwaakte een krachtige beweging tot kerkherstel, en in dat kamp vonden velen wat zij in de gescheiden kerken misten. Bedenkt men daarbij, dat er in de afgescheiden gemeenten billijke kritiek op de prediking te leveren viel — gelijk in onze tijd door ds. D. van Dijk omstandig werd aangetoond — dan wordt men milder in zijn oordeel.

'Ergernissen'

Door dergelijke twisten worden vele 'ergernissen' opgeworpen. Het kan zijn dat er boze mensen zijn, die zulke 'ergernissen' aangrijpen om met schijn van recht een weg te bewandelen, die ze heimelijk reeds gekozen hadden. Doch het staat ook vast dat in zulke omstandigheden kerkleden heengaan die, al of niet ambtsdrager, tegen de moeilijkheden niet meer óp kunnen. Mogelijk zijn er ook gevallen, waarin het kerkklimaat in een

G. Visee

bepaalde gemeente voor iemand een belemmering vormt voor zijn arbeid in het Koninkrijk Gods.

We schrijven dit niet om dit individueel 'bedanken' voor het lidmaatschap der kerk goed te praten. Integendeel. Maar wie billijk wil zijn in zijn oordeel, dient in dat oordeel ook alle billijke overwegingen te betrekken.

Heengaan uit de vrijgemaakte kerken

Sinds het begin van de vrijmaking heeft een stroom van leden de vrijgemaakte kerken verlaten. Ongeveer veertig dienaren des Woords. Onder hen waren er die in de vrijmaking stonden in de voorste gelederen. 'Felle' broeders. Ook teleurgestelden. Mannen, die bij de vrijmaking hoopten dat de vrijmaking de opbouw van een Schriftuurlijk kerk- en gemeentelven zou inluiden. Van die predikanten kwam het met vette koppen in de krant. Wat niet in de krant kwam en meestal niet komt was en is het vertrek van honderden anderen. Van mensen, die met stille trom vertrokken en vertrokken. Er zijn er, wier kritiek op de plaatselijke predikant en de kerkeraad met kerkelijke censuur werd beantwoord, die zonder enig uitzicht op de vrucht van een appél op de meerdere vergadering het verder verloop van de tucht, die zij ervaren als een farce, maar niet afwachten. Zij gaan.

Nergens heen.

Dat komt ook voor.

Of ergens heen.

Er zijn er waarlijk niet alleen gegaan naar de synodale kerken. Er werden velen Christelijk Gereformeerd; kinderen uit 'prominente' vrijgemaakte gezinnen werden Hervormd; anderen kwamen terecht bij een of andere Pinkstergroep.

Het is gemakkelijk daarover de staf te breken.

Maar het is ook goed de hand in eigen boezem te steken.

En eens te denken aan het woord van de Heiland dat we als wij de splinter willen doen uit het oog van onze broeder, we de balk in het eigen oog niet moeten vergeten. Die balk is er.

In onze kerken is de uitstoting van broeders in volle gang. Hier door misbruik van de sleutels des hemelrijks, daar door afscheiding, op een andere plaats door afscheiding, elders door uitstoting van gemeenten of van gehele kerkelijke ressorren.

Durft men in al deze gevallen zeggen: „Ze zijn antichristenen geworden; ze zijn van ons uitgegaan, want zij waren van ons niet”? Durft men van die plaatselijke kerken zeggen: „Christus heeft de kandelaar van zijn plaats geweerd”?

Ongeduld

Of is hier alleen maar vléselijk ongeduld, dat broeders uitdreef? Indien iemand meent, dat ter wille van het eerste gebod: „Gij zult liefhebben de HEERE uw God” het tweede „Gij zult uw naaste liefhebben als uzelf” wel eens aan de kant kan worden geschoven, dan moge hij niet vergeten, dat de Here Jezus nadrukkelijk heeft gezegd, dat het tweede gebod aan het eerste gelijk is. Men kan niet God liefhebben en zijn broeder haten. Dat de roomse kerk, die niet 'dorstte naar bloed', broeders aan de scherprechter overleverde en ze door het wereldlijk gezag liet ombrengen, was met beide geboden van Christus in strijd.

Kerkelijke tucht moet er zijn.

Maar die tucht heeft een dubbel doel.

Het behoud van de zondaar.

En het behoud van de hele gemeente.

Ook deze tucht dient aan beide doeleinden te beantwoorden. Wanneer 'tucht' geoefend wordt om de kerk te 'zuiveren' zonder dat met het alleruiterste geduld getracht wordt de zondaar te behouden, dan is die tucht reeds daarmee geoordeeld.

Nog erger is het wanneer met nalating van ordelijke tuchttoefening kerkleden, groepen van kerkleden, een plaatselijke kerk of een groep van plaatselijke kerken via besluiten van meerdere vergaderingen worden weg-georganiseerd.

En die deze dingen doen, handelen daarmee onkerkelijk. Zij maken de kerk onherkenbaar. Dat zijn methoden, die passen bij de 'zuivering' van een politieke partij, ze passen niet bij de kerk van Christus. Deze wordt door dergelijke methoden wereldgelijkvormig.

En dát is misschien de grootste schade, die wordt aangericht. Een kerk, die onkerkelijk handelt, ondermijnt het kerkelijk besef bij haar leden. Indien de kerkelijke leiding blijkt geeft niet te weten „hoe men in het Huis(gezin) Gods moet verkeren”, dan moet zij niet verwachten dat de leden der kerk op dergelijke kerkelijke acties op kerkelijke wijze kerkelijk reageren.

De kerkelijke vergaderingen zijn dan van het kerkbederf de hoofdschuldigen.

Als men zonder het uiterste geduld te hebben geoefend hier tot afscheiding, daar tot doleantie, ginds tot „onttrekking aan de ontrouwe ambtsdienst van de meerderheid des kerkerads” overgaat en de ordelijke wegen van de Schrift, ook in de kerkorde overgenomen, verlaat, dan behandelt men de kerk als een (godsdienstige) vereniging en werkt men in de hand, dat kerkleden voor de kerk 'bedanken' alsof het een verenigingslidmaatschap betreft.

Geduld

Of men dan in de kerk afwijking van wat ons de Here geleerd heeft in zijn Woord maar op zijn beloop moet laten? Natuurlijk niet.

Maar: men handele naar de Schrift.

Men zette zich in voor het behoud van de broeders.

Men oefene tucht om de zonde te straffen.

Waarbij duidelijk uit de Schriften dient te worden aangetoond, dat er gezondigd werd tegen de Here, en dat volharding in het bedreven kwaad de bedrijver doet omkomen en de kerk bederft.

En daarbij geen ongeoorloofde haast.

Maar geduld.

Schilder merkte in verband met zijn discussie met Hoeksema eens op, dat hij t.o.v. hem een waarschuwing liet horen zoals hij

die reeds eerder gegeven had aan prof. Hepp, nl. deze: „Zet de mensen niet zo gauw buiten je kerkdeur, en wees alsjeblijft wat moediger dan Berkouwer in 1944: vraag eens wat ze bedoelen, wat ze bedoelen. Schilder zei: remonstranten spreken van „voorwaarden”, gereformeerden ook en kijk alsjeblijft uit je ogen, want je moet nooit een scheur trekken, waar God geen scheur trekt.” Ref. 26e jrg. no. 18, 3.2.1951.

Dat alles ontbreekt thans.

Ordelijke aanklacht.

Met duidelijk bewijs uit de Schrift.

En christelijk geduld.

Waardoor de bijkans chaotische verwarring toeneemt.

Het is waarlijk geen wonder.

Er is jarenlang wind gezaaid.

Wantrouwen.

Niemand moet zich verbazen dat storm wordt geogst.

Reisbrief

III

Dr. B. Jongeling Kisangani, 28 febr. 1968
 Université Libre du Congo
 Boîte Postale 2012
 République Démocratique du Congo

Amice,

De vorige keer schreef ik iets over het werkcollege dat ik heb met de derde-jaarsstudenten. Nu iets over de andere colleges. Een week geleden had ik daar weinig van kunnen zeggen, want men ziet, tenminste wat de exegeze betreft, geen resultaten. Met Hebreuws gaat dat wel, want bij dat vak krijgen de studenten beurten. Ze moeten lezen en vertalen en de grammaticale vormen verklaren. Met exegeze is dat anders. Nu zijn evenwel donderdag 22 februari de half-jaarlijkse examens begonnen. Het is hier n.l. zo dat ongeveer midden in het academische jaar een examen afgenomen wordt, waarvan de uitslag ook meetelt bij het jaarlijkse examen vóór de grote vakantie. Nu heb ik dus om zo te zeggen iets tastbaars in handen. Elk der tweede- en derde-jaars is een klein half uur onder het mes geweest. En ik mag zeggen dat de uitslag over 't algemeen goed was. 't Was voor mijzelf in zekere zin ook een examen: Heb ik mijn bedoeling duidelijk genoeg onder woorden gebracht? Dit te meer omdat het allemaal in het Frans moet. Het bleek gelukkig dat het gegevene goed gevat was en anderzijds dat men de stof goed bestudeerd had.

Bovendien heb ik de tweede- en derde-jaars — een vierde jaar is er nog niet, de hele universiteit verkeert nog in het prille jeugd stadium — een schriftelijk examen „inleiding in het Oude Testament” afgenomen. De uitslag dáárvan was iets minder maar toch nog zeer redelijk.

De eerste-jaars kregen een schriftelijk examen Hebreuws. Dat ging enerzijds behoorlijk goed, maar anderzijds kwam duidelijk aan 't licht welke zwakke plekken er zijn. Ook voor mij was het weer leerzaam.

Ik moet hier even bij vertellen dat een der andere docenten gedurende het eerste halfjaar van de cursus „kennis van de inhoud van het O.T.” heeft gegeven alsmede „archeologie van het O.T.”. Omdat ik pas na de Kerstvacantie begon en deze colleges alleen in het eerste half jaar gegeven worden — in het tweede halfjaar komt het N.T. aan de orde — leek het beter dat bedoelde collega ermee doorging dan dat ik het nog overnam gedurende de resterende weken.

Er is algemeen een verheugende belangstelling, hetgeen ook stimulerend en bezielend werkt. Men stelt met vrijmoedigheid vragen. 't Gaat hier wat minder officieel en strak toe dan in het Nederlandse academische leven. Je wordt zo maar in de rede gevallen en voor een vraag geplaatst. Iets wat wij indertijd niet durfden wagen bij onze hoogleraren. We dachten er niet aan. Misschien is het academisch klimaat sindsdien wat veranderd, dat weet ik niet. Hier kun je in elk geval niet je stand ophouden door op een verheven hoogleraarsvoetstuk te gaan staan: ik ben de professor en u bent **maar** student. Men interrumpeert, men vraagt nadere opheldering

of uitwerking, vaak naar een of andere kant van het praktische Afrikaanse leven. En die vragen getuigen veelal van goed nadenken. Deze gang van zaken werkt eraan mee om de colleges levend te doen zijn. Academische lessen kunnen zo hopeloos dor zijn. 't Hangt natuurlijk mee van de docent af.

Maar het zomaar stellen van vragen is een gunstig werkend element. En het doet niets af aan de normale, te verwachten houding van beleefdheid. Ik ben blij met deze vragen. In de eerste plaats omdat ze het onderwijs als zodanig rechtstreeks ten goede komen. Maar vooral ook omdat je de studenten weer beter leert kennen. Wat leeft in hen? Waar denken ze over? Hoè denken ze er over? Waar zitten ze mee? En dan begeren ze een Bijbels, een Schriftuurlijk antwoord. 't Hoeft niet per se een tekst of een aantal teksten te zijn waarin het als op een presenteerblaadje wordt toegediend. Maar een antwoord dat uit de Schrif op hen afkomt.

Zo probeer ik trouwens het hele onderwijs in te richten. Ik probeer hun de Bijbel te leren lezen, de Bijbelse boodschap te doen verstaan. Geen „exegetische” fantasieën, luchtspiegelingen, constructies, gedachtenspinsels, vernuftigheden — waar háált-ie het vandaan? hoe háált-ie het eruit? —, maar eenvoudig: wat staat daar? Wat wordt ons daar gezegd, geboodschap? Natuurlijk worden we dan geconfronteerd met wat andere exegeten geschreven hebben en met de achtergrond van hun denken. Maar het gaat om de Bijbelse boodschap. Dan is exegeze moeilijker dan voor wie maar vrij met de Bijbel omspringt, en schraapt of verandert wat hem niet te pas komt.

Toen ik hier enkele weken was kreeg ik het verzoek van de faculteit der filosofie en der letteren 2 uren per week een college algemene taalwetenschap te geven. Omstreeks de jaarwisseling had een Nederl. linguïst, pas afgestudeerd aan de Vrije Universiteit, daarvoor zullen komen maar dat was afgesprongen. En nu zat men ermee. Zodoende kwam men bij mij. Dat was niet zo eenvoudig. Ik weet wel iets van algemene taalwetenschap, ik heb er ook wel iets meer aan gedaan dan destijds voor mijn studie verplicht was, het heeft mij ook altijd geboeid, maar 't is toch niet mijn specialiteit, 't heeft steeds meer aan de rand van mijn studiën gelegen. Maar ja, men zat te verlegen. 't Was: beter wat dan niets. Ik heb dus het verzoek ingewilligd en doe dat nog geregeld. Deze colleges heb ik in Nederland niet kunnen voorbereiden, zoals dat met de andere het geval is. Ik moet hier m'n literatuur vinden in de bibliotheek, welke omvang nog niet zo erg groot is. En ik moet in dit land, althans enigszins, bijzonder rekening houden met de Afrikaanse talen die nooit tot mijn studieterrein behoord hebben. Gelukkig vond ik in de bibliotheek een en ander dat mij goed van dienst kon en kan zijn. En: van de aanvang af had ik een cursus gevolgd waarvoor de belangstellende docenten een van de vele, alle min of meer verwante, Kongolese Bantoe-talen wordt onderwezen door een vermaard kenner dezer talen die aan de universiteit verbonden is, Dr. J. F. Carrington. Ik was dus al enigszins op de hoogte met de bouw van deze talen en dat groeit met de week.

Het is een boeiende aangelegenheid en ik mag zeggen dat ook hier de belangstelling groot is, en eveneens de vrijmoedigheid in het stellen van vragen. Ook buiten de kring dergenen die verplicht zijn dit te volgen is er vraag naar de stencil-afdrukken die van deze colleges vervaardigd worden. Weer een stimulans! De leergierigheid is werkelijk bemoedigend. Ik kan alleen maar hopen dat ik het er niet al te slecht afbreng.

Een probleem hierbij is de verhouding van geloof en wetenschap. Deze universiteit wil een christelijke, protestantse universiteit wezen. Maar hoe moet dat doorwerken in de verschillende takken der wetenschap? Al te veel ontmoet ik de gedachte dat het protestant-zijn, zoal niet helemaal dan toch vooral zit in de aanwezigheid van de theol. fac., maar dat is het niet. 't Gaat om christelijke wetenschapsbeoefening. Het probleem is er ook bij de theologie. Het theologisch bedrijf is in zichzelf niet christelijk. Maar toch ligt het daar ietwat anders. Het is geen eenvoudige taak.

Met hartelijke groet,

B. Jongeling

E. Buitenbos

Zuid-Afrika en de apartheid

(1)

Het is opmerkelijk dat het Nederlandse volk zo weinig weet van Zuid-Afrika, daar toch een groot deel van zijn inwoners historisch en Godsdienstig zo nauw met het Nederlandse volk verbonden is.

Om zo mogelijk, meer bekendheid te geven over dit land aan de zuidpunt van Afrika, schrijven wij over:

Het land en zijn inwoners;
De Kerk in Zuid-Afrika;
Het rassenvraagstuk: politiek en kerkelijk.

HET LAND EN ZIJN INWONERS

In juni 1966, was de totale bevolking 18.298.000, hiervan waren 3.481.000 blanken, 12.465.000 Bantoes, 1.805.000 kleurlingen en 547.000 Aziaten (Indiërs).

De bevolkingsdichtheid in Z.A. is 38.13 per vierkante mijl, vergeleken met 855 in Nederland en 567 in Groot-Brittannië.

De Westerse beschaving is in 1652 naar Zuid-Afrika gekomen, toen de Oost Indische Compagnie een verversingsstation bij Tafelbaai stichtte, teneinde zijn vloot op haar reizen van Nederland naar Oost-Indië van vers voedsel te voorzien.

Daarna kwamen de Franse Hugenoten in 1688, de Britse Setlaars in 1820 en de Duitse Immigranten in 1859.

Aan deze vier grote voedingsbronnen, heeft de tegenwoordige blanke Zuid-Afrikaanse natie zijn ontstaan te danken, een volk met zijn eigen regering, met een erfenis en een leefwijze, en twee eigen talen; Afrikaans en Engels.

Ongeveer een eeuw nadat de vestiging aan de Kaap een aanvang genomen had, staken blanke veehouders en boeren bergketen na bergketen over, op zoek naar weiden en bouwgronden, naar het Noorden en Noord-Oosten. 600 Mijl oost van de Kaap ontmoetten zij andere immigranten, de Bantoes, afkomstig van Centraal Afrika; op trek naar het zuiden.

De 12.000.000 Bantoes bestaan uit negen verschillende volksgroepen, elk met een eigen taal, eigen gewoonten en tradities.

De Indiërs zijn in 1860 naar Zuid-Afrika gekomen als ingeboekte arbeiders op de suikerplantages van Natal. Vandaag is het een welvarend volksdeel; zakenmensen, makeelaars, rechtsgeleerden, dokters, bouwaanemers en fabrikanten.

De kleurlingen zijn van gemengde afkomst en vormen een op zichzelfstaande groep. Ze zijn de nazaten van slaven, Hottentotten, vroegere blanke kolonisten en zeelieden. Zij leven hoofdzakelijk rond de Kaap en zijn overwegend Afrikaans-sprekend.

Hottentotten en Bosjesmannen waren de eerste inheemse bewoners die door de blanken aangetroffen werden. Hun aantal werd drastisch uitgedund door drie alastrim-epidemies en verder door vermenging met de Bosjesmannen en andere ethnologische volksgroepen.

In 1836 en volgende jaren had de volksverhuizing plaats, bekend als de Grote Trek. De boeren verlieten de Kaapprovincie en vestigden zich op grond, die door ruiling verkregen werd van Bantoe-opperhoofden die zich daar gevestigd hadden. Nergens hebben de Trek-

boeren zich wederrechtelijk gebieden toegeëigend.

Een deel van de Trek vestigde zich op de Zuid-Afrikaanse hoogvlakte, nu bekend als de Transvaal en de Oranje Vrijstaat, andere trokken over de Drakensbergen in Natal en stigten de republiek Natalia.

Wij gaan voorbij aan de voortdurende aanslagen van Engeland op de vrijheid van de Boerenrepublieken, wat uitliep op de Vrijheidsoorlog van 1899-1902. Ook noemen wij maar net in het voorbijgaan de grensoorlogen tussen de blanken en de Bantoes in de 18de en 19de eeuw.

Dit alles bewijst dat het volk van Zuid-Afrika door zware worstelingen uiteindelijk, gekomen is tot een vrije onafhankelijke staat.

De Regering

De wetgevende macht berust bij het Parlement, een Volksraad en een Senaat. De Volksraad bestaat uit 170 Volksraadleden, waarvan de Nationale Partij 126 zetels; Verenigde Partij (merendeels Liberalen) 39 zetels; Progressieve Partij 1 zetel vertegenwoordigen en de 4 zetels voor de kleurlingen-vertegenwoordigers.

Fabrieksnijverheid is vandaag de voornaamste bron van de groeiende welvaart van het land. Bijna tweekeer zoveel als de Mijnnijverheid. De eerste draagt 24 procent bij aan het nationale inkomen, het andere 13,7 procent. Het land zijn totale volksinkomen is ruim R. 4,200 miljoen.

In 1964 was het inkomen per persoon (alle bevolkingsgroepen inbegrepen) R. 604.54.

Woningbouw en Hospitaalvoorziening

In de afgelopen vijf jaar heeft de staat R. 50.— miljoen beschikbaar gesteld voor het bouwen van huizen voor de blanke inwoners; R. 38.— miljoen voor de kleurlingen.

In de afgelopen dertien jaar R. 250.— miljoen voor huizen, voor hervestiging van de stedelijke Bantoe.

Voor de gekleurde bevolking waren in 1965 87.000 hospitalen-bedden beschikbaar; dit betekent dat voor elke 1.000 leden van de gemeenschap 5.87 bedden beschikbaar zijn, vergeleken met 5 bedden voor elke duizend leden, van de medisch aanvaarde wereldstandaard.

De niet-blanken betalen voor hospitalisatie feitelijk niets, een bezoek aan het Hospitaal kost hen 25 cent. (f 1,25).

Arbeid

In de afgelopen vijftienvintig jaar was er geen ernstige staking in enige sektor van de nijverheid. Aan het begin van 1965 was 99.35 procent van het land zijn totale mankracht (blanken, kleurlingen en Indiërs) in dienst. De arbeids-wetgeving is zoo geregeld dat, bij geschillen, een beroep gedaan kan worden op de verschillende raden, voor de blanken op hun eigen raden; voor de Bantoes op de Centrale Bantoe-arbeidsraden, bestaande uit Bantoes, die uiteindelijk een beroep kunnen doen op de Minister van Arbeid.

DE KERK IN ZUID-AFRIKA

De Nederlandse Gereformeerde Staatskerk is in de 17de eeuw door immigratie en overheidsbeheer aan de Kaap geplant.

Daar het in Nederland ernst was om de leer zuiver te houden tegen roomse en andere ketterse dwalingen, moest dat ook aan de Kaap zo wezen. De strenge politieke maatregelen van de Politieke raad zijn hiervan een sprekend voorbeeld. De dienstdoende predikanten, onder de Compagnie, hadden in dezen strenge opdrachten. Daar zijn veel voorbeelden aan te wijzen hoe getracht is om de Gereformeerde Leer aan de Kaap zuiver te bewaren. Tot in 1786 heeft de Kaapse Kerk, hardnekkig de Lutherse Kerk uit de Kaap geweerd, met een beroep op de handhaving van de zuivere leer.

De Kaap was in politiek en kerkelijk opzicht ondergeschikt aan de Compagnie en de Classis Amsterdam.

De beginselen van de Dordtse Kerkorde, zijn aan de Kaap, in beperkte zin, van toepassing geweest. Trouwens, als de politieke en kerkelijke overheden in Nederland die niet in zijn geheel aanvaardden, waarom zouden dan de Compagnie en de Classis Amsterdam dit dan wel aan de Kaap doen.

Afgezien van 1746-1759, toen er een gecombineerde Kerkvergadering gehouden is, hebben de gemeenten nooit een kerkverband gevormd en nooit zitting gehad in een kerkelijke vergadering in Nederland. Zij waren nooit een kerkelijke eenheid.

De Compagnie had een soort patronaatsrecht en de Classis Amsterdam, de opperste leiding in de Kaapse kerkzaken. Een dergelijke overheersing kent de Dordtse Kerkorde niet. Deze overheidsbemoeiing heeft de weg gebaad tot een ingrijpende verandering in de organisatie van de Kerk. Daar was toch al veel aan het veranderen in de Kerk.

Was het in 1786 nog mogelijk dat het de Lutheranen verboden werd een kerk te bouwen, een Amerikaanse Vrijheidsoorlog en de Franse revolutie brachten een andere geestesgesteldheid, wat ook tot in de Kaap doordrong. Het werd de tijd van Gelijkgeschakeling. Ieder mens heeft het recht over zichzelf te beslissen. Er kwam verdraagzaamheid, ten opzichte van afwijkende meningen. Toch openbaarden deze verdraagzamen een heftige onverdraagzaamheid tegenover hen, die begerden te leven naar de strenge eis van Gods Woord. Dat de Kaapse burgerij al spoedig onder de invloed kwam van deze nieuwe denkrigting, is te begrijpen, maar ook in de Kerk werd zij openbaar. Reeds in de Engelse tijd 1796-1802 waren vanuit Engeland zendelingen en onderwijzers het land ingekomen, die een levensopvatting huldigden, van tevoren hier onbekend.

In 1802 werd de Kaap weer Hollands.

Twee Liberale heren, gouverneur Jansen en secretaris De Mist, namen het bestuur van de Kaap over. De bekwame De Mist achtte de Godsdienst alleen nodig voor het volk om deugd en goede zeden in de staat te bevorderen. De Mist ontwierp een nieuwe Kerkwet, welke in 1804 werd ingevoerd. Deze kerkwet maakte een einde aan het los naast elkaar bestaan van de kerken, ze werden nu ingevoegd in een Synodaal Instituut, waarin ook de regering een sterke stem behield. Het is een bewijs van Gods genade dat ook hier, in de tijd van algemene afval, een vast aaneengesloten groep gelovigen stand hield tegen de revolutie-geest. In 1770 is er al sprake van deze, min of meer geïsoleerde, gemeenschap.

Dr. B. Spoelstra geeft in zijn boek „Doppers van Suid Afrika” van hen de volgende beschrijving: Bij de Doppers was de Gereformeerde Godsdienst geen gewoonte, maar een deel van hun dagelijkse leven. Zij wilden van deze nieuwigheden niets weten.

De Nederlandse Statenbijbel met aantekeningen, en een beperkt aantal godsdienstige boeken, o.a. Brakel, Smijtegelt, Myseras, Sluiter, Groenewegen en anderen, die door hun auteurs genoemd werden, waren hun enig vertrouwde lectuur. Voor Catechisatie gebruikten zij Kort Begrip en Hellenbroek. Enkelen hadden zelfs 'Dubbel Hellenbroek' vanbuiten geleerd. Zo'n persoon had een niet gering deel van de Gereformeerde theologie in zijn hoofd.

In 1824 werd aan de Kaap de eerste Synode gehouden.

In 1806 was de Kaap opnieuw in Engelse handen overgegaan. De kerkwetten van De Mist waren door de Engelsen overgenomen. Op de eerste Synode werd de naam van de Kerk vastgesteld, nl. De Nederduits Gerefor-

meerde Kerk. Voordien was er geen naam voor de Kerk, de een noemde haar de Gereformeerde Kerk en de ander de Hervormde Kerk. Tevens werden ter Synode de Kerkwetten van De Mist aanvaard voor de regering van de Kerk. Ook onder het Engelse bestuur, bleef de regerings-inmenging in de zaken van de kerk bestaan.

Deze ongezonde toestand van de kerkregering werd door de Boeren overgedragen naar de nieuw gestichte republieken Transvaal en Oranje Vrijstaat. De invloed van de Kaapse Kerk openbaarde zich al spoedig in de Oranje Vrijstaat. Transvaal isoleerde zich van de Kaapse Kerk, omdat zij bevreemd waren met de invloed van de Kaapse Kerk, ook het Engelse bestuur binnen te halen. Twintig jaar bleef Transvaal zonder een eigen predikant. Een predikant, ds. Lindley, die niet verbonden was aan een kerkformatie, verrichtte predikantsdiensten. Eindelijk in 1853 ontvingen zij een predikant uit Nederland, ds. Dirk van der Hoff, een predikant uit de Hervormde Kerk.

Doordat de Kaapse Kerk in 1824 zich vrijwillig onder Synodaal juk geplaatst had, ontstond er een nauwe band met de Hervormde Kerk uit Nederland. Met de Gezangenbundel, die in zijn geheel werd overgenomen, ontstond er, tot op zekere hoogte, ook leervrijheid.

Door de Schotse predikanten, door het Engelse bestuur ingevoerd, werd Remonstrantisme en Methodisme vrijelijk van de kansel verkondigd.

Het waren de „Doppers” die het eerst in verzet kwamen tegen de afwijkingen van de Gereformeerde belijdenis. Zij weigerden om de gezangen te zingen. En zo ontstond hier in Zuidelijk Afrika, dezelfde strijd als in de dertiger jaren van de vorige eeuw in Nederland.

Dwingelandij en vervolging door de officiële kerk, aan de andere kant strijd en lijden. In 1853 is de kerkstrijd in volle gang, en slaat over naar Transvaal, waar ds. Van der Hoff, zelf uit de Hervormde Kerk afkomstig, ook de gezangen invoerde en dwingend optrad tegen hen die tegen het zingen van de gezangen bezwaar maakten.

Te oordelen naar de namen van hen die in Transvaal de leiding hebben in de strijd tegen de gezangen, zijn het ook hier de „Doppers”.

Het zijn de Krugers, de latere President Paul Kruger, de Venters en de v. d. Wals e.a. Wanneer alle vertogen bij de Classis en de Synode afgewezen werden en de dwangmaatregelen verscherpt, beginnen in de Oranje Vrijstaat zich kleine groepen af te scheiden.

Opmerkelijk is het, en tevens een bewijs hoever de Nederduits Gereformeerde Kerk het pad bijster geworden was, dat niet één predikant in Zuid-Afrika de kant van de Gereformeerden koos. De getrouwen stonden alleen. De herhaalde verzoeken tot de afgescheiden Gereformeerde Kerken in Nederland had tot gevolg dat ds. D. Postma, predikant bij de Afgescheiden Gereformeerde Kerk van Zwolle, bereid was om naar Zuid-Afrika te gaan. Hij vertrok op last van de Synode van die kerken, met de opdracht om een onderzoek in te stellen en in hoeverre hij tevens dienstbaar kon wezen voor zendingswerk. Aangekomen in Transvaal stond hij onmiddellijk in de strijd. Ds. Postma heeft getracht om een Kerkscheuring te voorkomen, was zelfs bereid om een deel van de gezangen te laten zingen. Hierin werd hij gesteund door Paul Kruger.

Ds. Van der Hoff verhardde zich echter en trad aanvallend op, zodat de scheuring niet verhinderd kon worden. Op 10 februari 1859 heeft in Rustenburg, Transvaal, de afscheiding plaats onder leiding van ds. D. Postma.

Letterlijke aanhaling uit de notulen van eerste Kerkeradsvergadering:

„De Gereformeerde Kerk in de Z.A. Republiek erkent de belijdenis des geloofs der Gereformeerde kerken in Nederland, den Catechismus en de leerregels van de Synode van Dordrecht, als de volledige uitdrukkinge van haar geloof. De Dordtse Kerkorde van 1618-1619, wordt aanvaard om daarnaar kerkelijk te leven. Hiervan is aan de Her-

vormde Kerk en de overheid behoorlijk kennis gegeven.”

Wie de verdere geschiedenis leest van de ontwikkeling van het Gereformeerde kerkelijke leven in dit land, komt onder de indruk van de krachtige reformatorische bloei.

Het aantal gemeenten vermenigvuldigde in snel tempo. De opleiding van predikanten wordt ter hand genomen, alles nog primitief.

O zeker, daar was menig keer strijd van botsende karakters, strijd van broeders onderling, maar door de genade van God is de Kerk, en daarmee het werk van God, staande gebleven. De prediking is schriftuurlijk. Trouw wordt de belijdenis gehandhaafd en met het oude Kerkrecht wordt niet geknoeid en de tucht wordt gehandhaafd naar het woord van God.

Een Theologische school en een eigen Universiteit staan met de kosthuizen voor de studenten op een groot terrein in Potchefstroom, het is een nog nieuw gebouwencomplex.

Volgens het laatste jaarboekje teld de Gereformeerde Kerk 240 gemeenten met 182 predikanten.

De naam Paul Kruger is onlosmakelijk verbonden aan het ontstaan en voortbestaan van de Gereformeerde Kerk in Transvaal, hoewel hij nooit een kerkelijk ambt bekleed heeft. De rede die hij uitgesproken heeft bij het ingebruiknemen van de kerkgebouwen van Pretoria en Potchefstroom, getuigen van zijn bijzondere gaven, diepe schriftkennis en gloedvolle beleving van de verdiensten van Christus. Na de eerste vrijheidsoorlog 1880-1881, sprak Kruger als staatspresident van Transvaal, heel duidelijk uit „Christus is het enige Hoofd van de Kerk”, daarom „zal hij hom niet met kerkzaken bemoeien, „Ek sal dit als mijn plicht achten om elke Kerkgenootschap op gelijke voet te behandelen.”

Ten opzichte van de Doppers van Z.A. sprak ds. Gispén „Wellicht heeft God de stijve Dopper verkozen om het zout der wereld te wezen in Zuid-Afrika”. Hij voorziet de dag dat Nederlandse „Zonen en Dochteren naar Transvaal zouden gaan om het land en het Koninkrijk van God te bouwen”.

Met deze uitspraak van ds. Gispén zijn wij het eens. Ook vandaag heeft Zuid-Afrika nog behoefte aan de Gereformeerde Zonen en Dochteren, Mannen en Vrouwen van Nederland.

(wordt vervolgd)

Randburg, Zuid-Afrika
Republiekweg 92.

E. Buitenbos

PERSSCHOUW

DE LAMPEN GAAN UIT IN „CHRISTELIJK” EUROPA

In het Friesch Dagblad stond onlangs het volgende te lezen:

Voor iedere derde Duitser in de Bondsrepubliek is God dood. De helft van bondsburgers gelooft maar in een leven na de dood. De meeste rooms-katholieken houden de paus niet voor onfeilbaar.

Zo begint het Duitse weekblad Der Spiegel een artikel. Het blad publiceert de resultaten van een onderzoek, waarbij meer dan tweeduizend Duitsers tussen 18 en 70 jaar geënquêteerd werden.

Niet nieuw was de conclusie, dat het aantal werkelijk gelovigen beduidend minder is, dan het aantal kerkleden. (De enquête gaf aan, dat 97 procent van de Duitsers gedoopt is, 94 procent lid is van een van de twee grote kerken en 86 procent kerkelijk is getrouwd).

Maar wel geeft deze enquête nuchtere cijfers, die duidelijk maken, dat het zowel onder protestanten, als onder rooms-katholieken een onzekere zaak is geworden, waar het geloof op houdt, waar het ongeloof begint en wat eigenlijk geloof is.

„Der Spiegel” citeert de 22e vraag van de Heidelberger Catechismus: „Wat is dan een

christen nodig te geloven? Al wat ons in het evangelie beloofd wordt, hetwelk ons de artikelen van ons algemeen en ongetwijfeld christelijk geloof in een hoofdsom leren.” Die zekerheid is thans, zo schrijft het blad, verdwenen.

Achtzestig procent van de ondervraagden gelooft in God. Verder is er dan 22 procent, dat nog in „een hoger wezen” gelooft. Daarmee komt overeen, dat 86 procent op zijn minst af en toe bidt.

Maar 64 procent heeft slechts de overtuiging, dat de gebeden der mensen God bereiken.

Slechts 48 procent gelooft in een leven na de dood. In het bestaan van de hel gelooft men nog minder (34 procent). Dat verschilt maar weinig van het vagevuur, waaraan 26 procent geloof hecht.

Zoals velen geen verwachting hebben over een leven na dit leven, geloven ook velen in God, zonder in de goddelijkheid van Christus te geloven. In zijn maagdelijke geboorte gelooft 36 procent en in zijn lichamelijke opstanding uit de dood 39 procent.

Heel merkwaardig, vergeleken met deze percentages, is, dat 49 procent wel gelooft, dat alle mensen van Adam en Eva afstammen terwijl 51 procent gelooft, dat Jezus op de zee gewandeld heeft.

„Der Spiegel” verklaart dit verschil, door er op te wijzen, dat veel mensen eerst dan over een dogma nadenken, als het betekenis zou kunnen hebben voor eigen leven, zoals Christus' opstanding.

Bidden

Slechts voor een minderheid is bidden een dagelijkse gewoonte (27 procent). Bij protestanten en rooms-katholieken is dit percentage respectievelijk 19 en 39, bij meelevende protestanten en meelevende rooms-katholieken respectievelijk 44 en 52.

In het algemeen komen trouwens de rooms-katholieken er in deze enquête veel beter af, dan de protestanten.

Slechts 49 procent van de ondervraagden wist van de betekenis van Pinksteren. Eénveertig procent kon niet vertellen, wat erfzonde was. Het dogma van Maria's onbevleete ontvangenis konden 94 procent van de rooms-katholieken niet geloven of ontkennen. Zij bleken het niet te kennen.

Dat het christelijk geloof niet beschermt voor bijgeloof, werd duidelijk uit de antwoorden op de vraag, „of ons leven door de stand van de sterren beïnvloed wordt”. In alle groepen was het maar iets meer dan de helft (54 procent), die niet in de sterren gelooft.

Bijbel

Een kookboek heeft 81 procent van de Duitsers in zijn huis. De bijbel komt met 69 procent op de vierde plaats na atlas en woordenboek. De rooms-katholieken komen hier nauwelijks achter bij het landelijk gemiddelde (63).

„Der Spiegel” liet door middel van een computer vaststellen, hoeveel van de ondervraagde protestanten alles geloven wat de belijdenisbeweging „Geen ander Evangelie” als minimum stelt. Dat bleek maar 1,8 procent te zijn.

Evenzo bleek maar 9,4 procent van de Duitse rooms-katholieken geheel conform de officiële kerkleer te denken.

Daarmee lijkt dan weer in tegenspraak, dat 24 procent zegt, dat de bijbel Gods Woord en daarom onfeilbaar is.

Politiek

Op de vraag, wat men van een ideale kerk verwacht, werden algemeen genoemd: zielszorg en eredienst, verzorging van armen en bejaarden, doop en huwelijk. Gevraagd, waar de kerk zich niet mee moet bemoeien, antwoordde 85 procent: met de politiek.

Niet de geloofscrisis en ook niet de veel gesmaade kerkbelasting in Duitsland, maar de politieke activiteiten zijn volgens Der Spiegel de voornaamste reden, waarom de kerk aanhang verliest.

De ideale christen ziet men als open, eerlijk, hulpvaardig, barmhartig, vol naastenliefde. Geloof en kerkgang werden veel minder vaak als zijn eigenschappen genoemd.

Als de ideale christen dan voor velen een goed mens is, is het duidelijk, dat 69 procent meent, dat men ook zonder kerk een goed christen kan zijn.

Deze enquête wijst uit, dat ongeveer de helft van het Duitse volk dit in praktijk brengt.

A.

P. A. Hekstra

In de Gereformeerde schijn-wereld

In deze dagen van toenemende werkloosheid gaan de gedachten van meniggen terug naar de dertiger jaren. En onze jeugd, die zich niet kan voorstellen hoe erg het toen alles wel is geweest, zal er goed aan doen eens een boek op te slaan dat in vele vrijgemaakte boekenkasten voorkomt. Ik bedoel „Hielko van Oaltje” van Wolf Meesters, waarin de nood van gelovige en ongelovige werkløzen zuiver en schrijnend wordt getekend. Ja, dat Groningen van de dertiger jaren. Wat stonden de principes strak tegenover elkaar. In mijn buurt kwam een liberale boer, door een droevige levensgang, ertoe de gereformeerde kerk te bezoeken. Waarop één der ouderlingen tegen mijn vader opmerkte: „Ziezo, nu heeft de A.R. er weer een stem bij”. Ik hoor het hem nog zeggen en lees weer in mijn vaders ogen het verbaasde en niet uitgesprokene: „Gaaf het daar dan soms om?” Maar om nog even op Hielko terug te komen. Tegen diens kerkgaande vader merkt een „rode” arbeider op dat het pas goed zal komen met de wereld wanneer ze zullen beginnen met alle dominees op te knopen. Deze revolutie en terechtstelling zijn hún en ons gelukkig bespaard gebleven. De transen van de Martini en die der Aa-toren bleven leeg en de bomen langs de singels ook. Dat die rooie arbeider het gemunt had op mannen als (ik zie het rijtje weer voor me) Miedema, Gispén, Van der Vegte, Van de Elskamp en, ja warempel: Douwe van Dijk. En om de lateren niet te vergeten: Wijn-gaarden, Oranje, Van Strien, Van der Zanden. Na de bevrijding en na de vrijmaking trof ik er slechts één van terug: D. v. Dijk, onlangs 80 jaren geworden. Als de dag van gisteren herinner ik mij van hem dezelfde preek gehoord te hebben, éénmaal in de Noorderkerk en éénmaal in een lokaaltje van de Groen van Prinstererschool.

Welk een verschil! In de vrijgemaakte kathedraal kwam er nogal wat poespas aan te pas. Een lang stil gebed op de marmeren treden van de kansel, een stem als een klok, brede armgebaren en vele retorische wendingen. De laatste van het genre: „O, volk van God, denkt toch nooit, wil toch nimmer, overleg toch niet bij U zelve, wek bij U zelf niet de hunkeringen naar...” En wat er verder volgt zouden we kunnen schrijven. Ja, maar ik weet warempel niet meer wat er verder volgde. Zodat ik vrees dat wij werden bezworen met menselijke inzetten. Maar daartegenover in het schooltje: geen zweem van aanstellerij of van volksmannerij, een eenvoudige en bezield man, die ons de schriften verklaarde, lagen stof van oude belijdenisgeschriften veegde en ons met een oud lied dat weer helemaal nieuw was huiswaarts liet gaan. En dan denk ik aan de verzuchting van deze prediker, ergens in zijn „Hoe het was en hoe het geworden is”, n.l. dat de Here ons misschien nog veel kleiner en on-aanzienlijker had moeten maken.

Dat de auteur daaraan momenteel mede-arbeidt moge hem door zijn Zender worden vergeven.

Deze inleiding, wilt U, goed van hart zijnde, deze geschiedenis als gelijkenis, had ik nodig om te komen tot het onderwerp van dit artikel: De Gereformeerde Schijn-wereld.

Ik bedoel er dit mee: voor de oorlog, voor de vrijmaking, was er in het gereformeerde leven ontzaglijk veel schijn. We hoeven daar niet over uit te weiden, wij allen hebben, in en door de vrijmaking, ook met die schijn willen breken. De schijn van een christen-leven dat zich afspeelde aan de buitenkant van ons bestaan. Het „Gij ge-

heel anders” werd voornamelijk beleefd als een zijn op andere plaatsen, een aanhangen van andere gedachten, een zich hiermee opstellen tégen die anderen. Het was de tijd van de kuyperiaanse antithese. Maar wij hadden er veel te weinig oog voor dat weliswaar de vorm der belevingen anders was maar de inhoud en de drijfveer niet. Gingen anderen naar schouwburg of bioscoop om kunstgenot of sensatie, hoefden gingen naar de kerk om hetzelfde? Op een avond waarop de Groninger Orkestvereniging (thans gedirigeerd door Charles de Wolff, hoe zijn de tijden veranderd!) een volksconcert gaf, was er - toevallig - óók een orgelconcert in meergenoemde Noorderkerk. Nóg begrijp ik niet hoe één van mijn beste vrienden mijn gaan naar het eerste en het wegblijven van het laatste als „zonde” bestempelde, met de toevoeging: „Jij bent niet principiël”. Zoiets zal nu wel niet meer voorkomen, of toch nog wel?

Ik vrees dat zulke meningen, zulke uitspraken, in de loop der eeuwen, tallozen hebben vervreemd van kerk en kerkgang. Maar ik vrees ook dat nog vele christenen, ja ook vrijgemaakten, bij het beluisteren van preken en bij het doornemen van kerkelijke bladen niet vrij zijn van sensatiezucht. Achter de strakke maskers ligt deze zo graag op de loer. De jeugd voelt dat wel en wil wel eens wat anders. In onze „volkskerken”, maar ook in kleinere is dit gevaar levensgroot. Op de wereldgelijkvormigheid in de kerk zijn de jongelui gauw uitgekeken. Neen, dan de échte „wereld” erbuiten. Een vrijgemaakt predikant, die niet uitblinkt door genuanceerd denken en wiens „geheime instructie” een staaltje van eerste-klas wereldgelijkvormigheid was in de kerk ziet dat ook wel. Wij citeren ds. Joh. Francke uit de Gereformeerde Kerkbode voor Groningen, Friesland en Drente d.d. 13 januari 1968:

We moeten maar niet lopen jammeren over „de wereld”! Zullen we haar niet zien in het licht der verlossing? Wat kunnen we dan van deze wereld genieten! Alles in God, in de gemeenschap des geloofs en der liefde met onze God.

Dan heb je geen begeerte naar de vieze dingen van de wereld der zonde. Dan lig je niet voor een t.v.kast te loeren of er nog eens een naakte juffrouw voor wil komen. Dan zit je niet met een rood hoofd en een spannend hart voor die kast om een voetbalwedstrijd urenlang te volgen — o die voetbal, de vervloekte afgod van de duizenden! Dan is er niet de schijn-grootheid der wereld in onze harten en huizen.

Neen, dan leven we midden in deze wereld van God in scherpe antithese (tegenstelling) met de wereld der zonde. We hebben God lief boven alles en zijn wereld om Gods wil.

De wereld van de bordelen en de nachtkroegen en de danszalen en de bioscopen en de schouw-burgen en de speelholen en de betaalde voetbal is niet uit de hemelse Vader maar uit de duivel. Deze wereld gaat voorbij. Straks. Op die wereld zijn wij niet jaloers. Verre van lat!

Wij verlangen echt naar Gods nieuwe wereld. U behoort toch bij die „wij”?

Toch is dit stukje, hoe goed bedoeld ook, eerder een uiting van de gereformeerde schijn-wereld dan van de Gereformeerde wereld zoals deze behoort te zijn. Als de auteur niet inziet, hoe het in de vrijgemaakte kerken, méde door zijn toedoen wereldgelijkvormig toegaat,

dan hééft hij al ongelijk. Maar afgezien daarvan: wat is de tegenstelling goedkoop. Er blijkt ook geen enkel begrip voor de genotzoekers, geen enkele deernis met de dansers op 's werelds mestvaalten en puinhopen uit. Dus komt het ook niet tot een opwekking om iets voor hen te doen, om te zorgen voor verantwoorde ontspanningsvormen, om te spreken met de buitenkerkelijken over hun wérkelijke nood, er wordt gezwegen over onze Heiland die het gezelschap van landverraders en publieke vrouwen niet meed. Zulke stukjes als van ds. Francke kunnen in de openbare mening alleen maar het idee versterken dat wij het vuile werk overlaten aan het Leger des Heils. Met het veroordelen van de léer daarmee zijn wij niet klaar. Evenmin als we klaar zijn met psalmen, gezangen en geestelijke liederen als we alléén maar de bundel van Johannes de Heer be-critiseren. Waar zijn wij in de dag des oordeels als mocht blijken dat eenvoudige rotterdamse volksjongens als Bouwe Vlas en Johannes de Heer meer voor het koninkrijk Gods hebben gedaan dan honderd vrijgemaakte dominees bij elkaar? We zullen eerst moeten zwijgen en daarna het Lam prijzen als een lutherse verpleegster of een doopsgezinde chirurg ons voorgaat in het koninkrijk der hemelen. Als de Heiland naar hún handen ziet die Hém hebben geholpen toen Hij in het ziekenhuis lag. En als Hij dan eens ziet naar vrijgemaakte handen die handtekeningen hebben gezet onder schorsings- en afzettingsbesluiten? Dat dezelfde handen in het stemhokje het vakje rood maakten voor de naam van een broeder zal dan heus niet als verzachtende omstandigheid worden aangevoerd.

Zouden we nú denken daarop kans te hebben, dan zijn we n.l. geen stap verder dan die ouderling die alleen maar dacht aan één stem meer voor de A.R., terwijl er in de hemel door de engelen vreugde werd bedreven over één zondaar die zich bekeerde.

Waarmee maar gezegd wil zijn dat óók de vrijgemaakten de vooroorlogse gereformeerde schijn-wereld hebben geprolongeed. Niet wegens daverend succes, zoals dat heet, dacht ik zo. Want over die eerste schijnwereld is het gericht van de oorlog gegaan. En dáárom hadden wij, na bevrijding en vrijmaking, niet heel die wereld meer, zij het in het klein, moeten herbouwen. We hadden alles heel anders moeten aanpakken. Grote kerkgebouwen hadden we aan de synodalen moeten laten, verkopen of sluiten om onze voorgangers te vrijwaren voor het gevaar weer de massa te gaan opzweepen en om de broeders en zusters de gelegenheid te schenken elkaar te ontmoeten en te leren kennen. Het tekort aan predikanten en een stichtelijk woord sprekende studenten hadden we dan maar moeten opvangen door nóg meer preeklezen of door „gewone” ouderlingen te laten voorgaan. We hadden onze voorgangers moeten laten vormen door liederen die niet in de pers het hoogste woord voeren maar die in gestadige studie nieuwe schatten uit de oude schatkelder naar boven brachten. We hadden nimmer politieke benoemingen mogen plegen aan de hogeschool of bij de afvaardiging naar de z.g.n. meerdere vergaderingen. We hadden heel het programmatische christen-zijn van „daar willen we met elkaar naartoe” moeten laten varen, we hadden kortom moeten vertrouwen op de leiding van de Geest, die niet in de schijn leidt maar in de waarheid.

Maar dat hebben wij niet gedaan. We hebben Kuyper er door de voordeur uitgewerkt met zijn veronderstelde wedergeboorte, zijn souvereiniteit in eigen kring, zijn cultuuroptimisme. Maar we hebben hem door de achterdeur weer binnengehaald met zijn politiek activisme en zijn dogmatisch rationalisme.

En zijn hardnekkige tweedeling van wedergeboren en niet-wedergeboren kerkleden kwam bij ons terug in de vorm van eersterangs vrijgemaakten en hen die nog wel vrijgemaakt mochten heten maar dan van de tweede soort.

Thans probeert men die tweede soort eruit te zwiepen. Het gaat allemaal niet zo vlug en gesmeerd als men verwachtte. Want ze willen vrijgemaakt blijven en ze hebben heel goed door dat hun vervolgers zijn als de dopers die een kerk begeerden zonder enige vlek of rimpel. Och arme, de kerk is al zo bevlekt en gerimpeld, dat kunnen hele lagen schijn niet verhullen.

En over de eerste en tweede soort gesproken: de kerk is tweede soort. Want op de eerste plaats staat Israël. Wiens zoveelste Exodus samenviel met onze vrijmaking. En die Exodus bracht het oude volk, na vele vele eeuwen terug in het land der vaderen en het vorige jaar zelfs in de stad der vaderen.

Wie wijs wil zijn, d.w.z. wie door de schijn heen wil zien, merke daarop.

Winters prentenboek

TE BERDE

Momenteel is in de landelijke pers, zowel in de dagbladen als in de periodieken, een discussie aan de gang over eventuele toezicht en censuur op radio en televisie.

De heren Van Tinbergen en Ridder van Rappard hebben allebei gepleit voor een zeker toezicht, zij het dat ze het wel deden uit verschillende motieven.

Opvallend in deze discussie was wel de bijdrage van Sierksma in de „Nieuwe Linie”, die tamelijk genuanceerd op de gedachte van een zeker toezicht in gaat.

We moeten dunkt me, hierbij wel twee dingen onderscheiden. Het recht van de vrijheid van drukpers hoort een soortgelijk recht mee te brengen voor andere publiciteitsmedia. Het is niet goed als b.v. de overheid van te voren inzicht zou willen hebben in wat geschreven wordt. Evenmin behoeft de overheid van te voren op de hoogte gesteld te worden met wat uitgezonden wordt en met wat te kijk wordt gesteld. Maar vrijheden kunnen alleen maar blijven bestaan als er geen misbruik van gemaakt wordt. Dan heeft de overheid de taak in te grijpen. En het zou wellicht overweging verdienen dat opnieuw, aangepast aan de nieuwe tijd, duidelijk vast te leggen.

Het is overigens geen wonder dat men gaat rebelleren tegen wat uitgezonden wordt. En tegen wat de t.v. laat zien. Ik luister niet veel naar de radio. Ik kijk nog minder naar de t.v. Maar wat de radio betreft heb ik wel enig overzicht over wat de rubrieken „achter het nieuws” zo te berde brengen. Daarbij valt duidelijk te constateren dat de voorlichting in linkse handen is, met uitzondering van de A.V.R.O. De achter het nieuws-uitzending van de N.C.R.V.-radio is er na het vertrek van Gerard Hoek bepaald niet op vooruit gegaan. Gerard Hoek wist af en toe nog eens een hoofdartikel te bespreken wat inging tegen de bovendrijvende mening in de publiciteitsmedia. De aandacht die b.v. besteed wordt aan de groep „radicalen” is onevenredig groot. Vergetend dat die groep maar een heel klein deel van de zgn. intelligensia omvat. „Trouw” schuift steeds meer naar de linkse kant op. Het wordt dan ook geprezen in de Groene. Als ik van die kant geprezen werd, dan zou ik bang worden. De manier waarop een verslag gegeven werd van een rede van Biesheuvel in, ik meen Drachten, gaf duidelijk weer de opinie van de verslaggever. Steeds weer blijkt dat men geen normale informatie geeft, maar de informatie zo doorgeeft dat je meteen weet hoe de journalist vindt dat je erover denken moet.

Merkwaardig in dit verband was bv. dat men Prinses Irene kwalijk nam in sommige bladen dat ze op bepaalde vragen niet inging bij het interview dat men met haar en haar man had voor de t.v. Alsof bij de vrijheid van spreken ook niet hoort de vrijheid van te zwijgen, als men daarin zin heeft.

De oplossing is uiteraard niet de censuur. Zeker niet vooraf. Waar je dan terecht komt is te zien geweest in Nazi-Duitsland en is nog te zien in Oost-Europa en China. Dan is er van vrije meningsvorming helemaal geen sprake meer. Maar je kunt de vrijheid ook misbruiken. Dan gaat die vrijheid op een bepaald moment zeker ook te loor. En vrijheid is om geen geld te koop. Het zou goed zijn als de heren van de radio en de t.v. bedachten dat ze de stemmen voor censuur zelf oproepen. Die komen niet zo maar uit de lucht vallen. Overigens kan ik me nog herinneren dat minister De Wilde de „Internationale” liet wegdraaien voor de radio. Hebben we zulke ministers niet meer?

AMELINK

Van sneeuw heb je drie maal last, zegt de pessimist: als ze komt, als ze er ligt en als ze weggaat. — Ja, dat is waar. Maar het is niet de volle waarheid. En iemand, die alleen deze drie kanten aan de sneeuw ziet, is een hele piet. Een zeurpiet namelijk.

Wanneer de natuurvriend de sneeuw ziet komen, klopt zijn hart sneller. Dan zoekt hij zo gauw mogelijk bos en veld op. Die eerste dag wandelen door de verse sneeuw, over de heide, door het bos, langs buntgras en struweel, dat nu diep gebogen staat onder zijn glinsterende last! Een van onze romanschrijvers, zeker niet de beste, vertelt met genoegen over het vernielen van een veld verse sneeuw; hij denkt daarbij aan een soort *ius primae noctae*: het „recht” om een pril meisje te onteren. Hij is mijn man niet. Wie eerbied kent voor het sneeuwlandschap loopt — figuurlijk gesproken — met de schoenen in de hand door dat heiligdom.

En dat mag dan ook wel. Van ouds af hebben profeten, dichters en schilders Gods eigen hand gezien in de schone metamorfose van het troosteloos grauwe winterlandschap. Want ziet, Hij maakt alle dingen nieuw. De schrijver van het boek Job was zo'n man, die het zag. „God doet grote dingen zei hij — en wij begrijpen het niet. Want Hij zegt tot de sneeuw: val op aarde!”. — Denkt u zich dat even in: God beschikt over winden, over dieren, over koningen, over hemellichamen, over ijs en over de schatkamers van de sneeuw. Hij bestelt — en het sneeuwt. Daar kan geen De Bilt iets aan doen. Hij zegt: val op aarde! En „een witte spreid ligt overal gespreid op 's werelds akker”. De wereld is in één nacht een paradijs geworden. Gods own country. De troosteloze akkers zijn velden, wit om te oogsten. De kale bomen, nu bestoven met poedersuiker, zijn sprookjesfiguren. De naaldbomen buigen zwaar, in eerbied voor hun Opdrachtgever. Alleen het prikkeldraad blijft zichtbaar; herinnert ons eraan, dat het nog maar generale repetitie is.

—o—

En als dan de sneeuw zo'n paar dagen ligt, wordt zij een prentenboek. Elke dag komen er prenten bij. Op mijn dagelijkse wandeling naar het schapenweidje tel ik ze allemaal. Er lopen een paar wilde konijntjes tussen onze tuin en het heideveldje: twee prentjes voor elkaar; dan weer twee naast elkaar, dan weer twee voor elkaar, en zo voort. Het konijn zet zijn achterlopers gelijk neer, maar zijn voorlopers na elkaar.

Langs de bosrand loopt een hazenwissel. Dat is van die oude rammelaar, die onder de eiken huist. Zijn spoor lijkt op dat van het konijn, maar dan in groot formaat. En waar het haas kegel heeft gemaakt, bleven alleen een paar lange zoolprenten achter, diep ingedrukt. Na enkele dagen doet zo'n hazenwissel denken aan een enorm hazenbestand. Maar ik weet, dat heel dat druk belopen straatje het werk is van die ene rammelaar. Twee maal per dag gaat hij uit laveien, dat zijn vier wissels op een dag. Na drie dagen al twaalf gangen — en het weggetje is platgetreden.

Kijk — en daar is dat merkwaardige spoor, waar wijlen mijn vriend Rikus me op attent maakte. Wat heb ik me suf gepekerd; en Rikus stond maar te lachen. Twee forse prenten, een handspan uit elkaar; en dan twee kleine zegels vlak bij elkaar. Een halve meter verder dezelfde figuur. Ik dacht aan een kangoeroe in zakformaat — en Rikus knikte, dat ik op de goede weg was! Weet u wat het is? Ja zeker, een eekhoorn. Kijk maar: het spoor loopt naar een boom en houdt daar op.

Waar bleven de reeën zo lang? Die hebben het een week uitgehouden in hun slaapplaatsen. Die wisten al, dat de sneeuw voorlopig wel zou blijven; dat hadden ze van de ganzen gehoord. Zij waagden zich dan ook niet in het veld, nu er toch niets viel te halen. De

kruiden, de heide, de boomschors en het buntgras vragen trouwens een week, om geheel te verteren. Eerst daarna voelt het ree enige honger, en gaat op zoek naar nieuw lavel. — Toen de kleine sprong eindelijk op de been was, heb ik de ligplaatsen opgezocht. Nu, ik was er dagelijks twee maal langs gelopen. Gewoon tussen het heideveldje en de schapenweide. Ze hadden me op vijf en twintig meter goed in het oog gehouden, van onder een paar laaghangende dennentakken!

De schapen hadden het niet leuk in die tijd. Ze moesten het hebben van een rantsoen krielaardappelen met schapenkorrels en een armvol hooi. Wel hadden ze wat onder de sneeuw gekrabbd, maar het was weinig van waarde. Ze namen trouwens niet eens veel beweging: liepen dagelijks alleen een keer de weide rond en van de voerplek naar hun slaaphutje. Dat laatste niet eens in rechte lijn (zijnde de kortste verbinding van a naar b.) Een schaap kijkt naar rechts en kijkt naar links, als het loopt. Het neigt zich tot kromme wegen — zou de statenvertaling zeggen. Het slingerert, als lichtelijk aangeschoten. En dit spoor eenmaal gelegd zijnde, houden onze schapen zich dagelijks aan het steeds harder aangestampte kronkelweggetje.

Maar dan treft een klein nieuw spoor uw aandacht: twee voetjes naast elkaar, en even verder weer die twee voetjes naast elkaar. Een gaai of een lijster? Neen. Die hebben langer tenen, hoewel ook zij kleine sprongen maken. Dit moet een wezeltje zijn; het zet zijn achterpootjes precies in de prent van zijn voorpootjes, en maakt met gekromde rug kleine sprongen. Zijn staartje sleept er tussen, en trekt een flauwe streep op de sneeuw. Wilt u weten, waar het vandaan komt? Kijk, onder die heidestruik is een holletje; als u er een uur (of een paar uurtjes) voor over hebt, zult u hem hier zeker zien terugkomen. Maar die paar uren kunt u beter gebruiken.

In het schapenweidje ziet u trouwens prenten, die hier op gelijken: van de kraaien en ander vliegend gespuis, dat geprobeerd heeft zijn deel van de schapenkorrels te pikken. U ziet het spoor zo maar in de sneeuw ontstaan en even verder zo maar verdwijnen. Als Melchizedek, die op de weg van Abraham verscheen zonder bekende ouders, en verdween zonder bekende nakomelingen. Zo is de vogelprent in de sneeuw: vluchtig, maar bewijsbaar.

En kijk, daar heeft een hondje gewandeld. Wel, wel, het is onze eigen Babs geweest: die spaart zo nu en dan zijn tere rechterachterpootje. De tenderfoot. De flauwerd. Kunt u het zien?

Achter de garage heeft een muisje gelopen. Ik ken dat beestje; het is al vaak verschrikt weggesprongen, als ik veevoer kwam halen. Het heeft een miniatuur weggetje platgetrapt, van de garage via de vuilnisbakken naar de stapel brandhout. Een bergpasje in Madurodam, om zo te zeggen. Een kleine Kalverstraat — maar het is het werk van één enkel veldmuisje. Dat met al zijn bedrijvigheid nauwelijks aan de kost komt.

—o—

Zo ligt de wereld open.

De jager spreekt van zijn prentenboek en leest er de inventaris van zijn veld uit op. Voor het geoefende oog van de jachtschut gaan in deze week de laatste geheimen van zijn veld open. De wildstand wordt gemeten. Roofwild wordt gelokaliseerd. Geheime reserves springen in het oog. Maar jagen is er thans niet bij — de wet verbiedt trouwens de meeste vormen van jacht tijdens spoor-sneeuw. Het zou immers zelfs voor een jongen gemakkelijk zijn een onbeschermd haas in de sneeuw te volgen en dood te knuppelen. Geen weidelijk jager maakt hier zijn lopen voor vuil, of besmeurt zijn geweten. Liever vermeit hij zich in de weelde van zijn veld, in de schoonheid van de schepping, die nu weerloos en teer om zijn bescherming vraagt.

Ja, de natuurvriend wordt het warm om het hart bij zo'n frisse wandeling. Die ziet de wereld nieuw, gezuiverd als witte wol. Nieuwe en zachte contouren, schitterend witte partijen, donkere schaduwen, veelsoortige grijze tussentinten. En alles nieuw, maagdelijk, ongerept, glanzend.

Zó zou je het willen houden. Zó moet het nieuwe Jeruzalem er straks uitzien, dat als de sneeuw van de hemel daalt. Zo zou onze aarde er moeten uitzien: zonder zonde, zonder vuiligheid, zonder oorlog. Zonder die keiharde zwart-wit-schema's. Zonder die dwaze en nutteloze broederstrijd.

Maar zo ver zijn we nog niet. Het is nog maar een repetitie voor de eeuwigheid geweest. Want de dooi is gekomen. De „onbetrouwbaarheid van de smeltende sneeuw” (kent u Job 6:16?) maakte de wegen onbegaanbaar, vertekende de prenten tot groteske figuren, besmeurde de blanke gazons tot grijze kleddermassa's, liet de laatste voetsporen vollopen.

De prenten slaan dicht.
Het prentenboek slaat dicht.
Het was boeiend.

D. W. L. MILO

INGEZONDEN

PAASCONGRES 1968

De commissie uit de vereniging van Gereformeerde Studenten te Delft, belast met de organisatie van het paascongres voor Gereformeerde Studenten en Academici kan het volgende meedelen:

Evenals vorige jaren wordt het congres gehouden in het C.B.C.-conferentie-oord „Ons Centrum”, Traay 297-299 te Driebergen. Het congres duurt van dinsdagmiddag (16 april) tot zaterdagmorgen (20 april).

Dinsdagavond hoopt prof. dr. ir. H. van Riesen voor ons te spreken over een onderwerp getiteld: „macht als voorwaarde voor en bedreiging van mondigheid”. Prof. van Riessen zal er dan over spreken dat de menselijke macht in onze eeuw dermate is toegenomen dat we van een nieuw tijdperk kunnen spreken. De belangrijkste menselijke machten zijn wetenschap, techniek en organisatie. Het verontrustende in deze ontwikkeling is echter dat deze machten a.h.w. een zelfstandig bestaan gaan voeren en zo een bedreiging gaan vormen voor de mens. De mens is mondig geworden, maar voelt zich ook in hoge mate bedreigd en onzeker.

Woensdagavond zal drs. J. Faber te Schiebroek spreken over „de ontwikkeling bij Rome”, een titel die nauwelijks toelichting behoeft.

Ds. A. Kooy te Emmen hoopt donderdagmiddag te refereren over „Kerk en Wereld”. Wat is de taak van de Kerk in de wereld, in deze wereld van de 20e eeuw?

Dit is zowel van belang bij problemen rondom ontwikkelingshulp als bij zaken rondom het functioneren van de gemeenten.

Donderdagavond zal een forum enige vragen bespreken rondom „Sexualiteit”. De definitieve samenstelling van het forum zal nog bekend gemaakt worden.

Vrijdagmiddag zal dhr. F. A. J. Th. Kalberg te den Haag voor ons spreken over „Republiek en/of monarchie”.

De bijbelstudies 's morgens zullen onder leiding staan van ds. N. Bruin te Helpman.

Binnenkort verschijnt een syllabus waarin, naast zakelijke mededelingen een korte samenvatting in opgenomen van enkele van de onderwerpen. De syllabus kan nu reeds besteld worden. De commissie dringt er bij hen die van plan zijn om het congres geheel of gedeeltelijk te bezoeken op aan dit **tijdig** m.b.v. de aanmeldingsstrook uit de syllabus te melden aan onderstaand adres. De studenten kunnen de syllabus via hun verenigingen ontvangen.

De kosten van deelname aan het volledige congres bedragen plm. f 45,—.

De commissie wekt ieder op door aanwezig te zijn een bijdrage te leveren tot het slagen van het congres.

Correspondentieadres:

B. van der Lugt
Prunuslaan 83
Delft

KERKNIEUWS

BEROEPEN: te Avereest - Dedemsvaart (bij accl.) en te Ferwerd - Hallum (bij accl.): kand. J. Kruidhof te Hattem; te Bunschoten-Spakenburg: ds. P. van Gulp te Oldehove (Gr.); te Hilligersberg-Straatweg: ds. K. Drost te Gouda; te Zaandam (Bootenmakersstraat 114): ds. K. J. Kapteyn te Appingedam-Overschield (bij accl.); te Zutphen in de vakature van ds. J. C. Janse, drs. J. Faber te Schiebroek-Hilligersberg.

Ds. D. Los. Zondag 17 maart j.l. werd ds. D. Los, gekomen van Grootegast-Gerkesklooster-Stroobos, bevestigd als dienaar des Woords te 's Gravenhage-W. door ds. F. van Dijk te Neede. In de avonddienst verbond ds. Los zich aan zijn nieuwe gemeente met een preek over Jeremia 6:16.

Australië. Aan de synode van de Free Reformed Churches of Australia, die dit jaar te Albany bijeenkomt, is door daartoe benoemde deputaten een rapport uitgebracht over de mogelijkheden van een opleiding tot de dienst des Woords.

De deputaten komen tot de conclusie, dat een opleiding in Australië, verzorgd door eigen kerken, in de gegeven omstandigheden, niet mogelijk is. De Free Reformed Churches tellen slechts drie kerken, elk met eigen predikant, maar op grote afstand van elkaar gelegen.

De opleiding zal dus moeten gebeuren aan de Theologische Hogeschool in Kampen of in Canada, waar de Can. Ref. Churches bezig zijn een eigen opleiding op te bouwen. De laatste mogelijkheid heeft het voordeel, dat de vooropleiding tot de graad B.A. (propaedeutische) in Australië kan geschieden, en dat de studie kan geschieden in de taal van het eigen land.

ADRESSEN

Koudum: scriba: S. Beetsma, Beukenlaan 17, Koudum.

Kort Verslag van de vergadering van deputaten-curatoren van de Theologische Hogeschool van De Gereformeerde Kerken in Nederland, gedeelte met hoogleraren, gehouden op vrijdag 23 februari 1968, in het gebouw van de Hogeschool, Broederweg 15 te Kampen.

art. 3. **bespreking rapport van een commissie uit het college van deputaten-curatoren:**

Een door een commissie uit het college van deputaten-curatoren uitgebracht rapport wordt besproken. De commissie zal enkele onderdelen nog eens nader bezien en daarover op een volgende vergadering rapporteren.

art. 4. **mededelingen van de senaat:**

De senaat doet bij monde van de rector, prof. dr. L. Doekes, enkele mededelingen over de situatie aan de Hogeschool; welke mededelingen door de vergadering worden besproken;

art. 5. **behandeling van de brieven van de hoogleraren dr. H. J. Jager en C. Veenhof:**

De in het Kort Verslag van de vergadering van deputaten-curatoren van 15 februari 1968 (art. 4, sub. f. en g.) genoemde brieven komen in bespreking. De behandeling zal in de volgende vergadering worden voortgezet.

Verbeteringen:

In het dezer dagen verzonden boekje „Theologische Hogeschool 1966/1967”, ondermeer bevattende de korte verslagen van de vergaderingen van deputaten-curatoren van 31 maart 1966 tot 12 december 1967, dienen de volgende verbeteringen te worden aangebracht:

1. Op bladzij 44 moet **art. 7** van het Kort Verslag van de vergadering van 16 november 1967 als volgt worden gelezen:

Deputaten-curatoren verzoeken de hoogleraren in de huidige situatie het toezicht op de studenten, dat hun volgens art. 10 van het Reglement voor de Theologische Hogeschool is opgedragen, met alle goede zorgen uit te oefenen en met alle studenten over de belijdenis te spreken.

Namens deputaten-curatoren,

F. de Vries, assessor

Op 21 maart j.l. herdachten wij dankbaar met onze kinderen ons 12^{1/2}-jarig huwelijksfeest.

A. B. de Haan
W. J. de Haan-Koelwijn
Heco
Freek
Annette
Gerda

Alblasserdam, Dam 73.

Te koop aangeboden:

KORTE VERKLARING DER H.S.

tegen lage prijs.

Brieven onder no. 29.3.68 bureau van dit blad, Slotlaan 220, Zeist.

VERSCHEENEN:

DE VAL VAN ASSEN

door

Dr. J. Schelhaas Hzn.

In deze brochure geeft dr. Schelhaas (de bekende hoofdredacteur van Waarheid en Eenheid) een uitgebreide en geargumenteerde uiteenzetting over de betekenis van de Val van Assen.

Als deputaat heeft dr. Schelhaas de behandeling van deze zaak van dichtbij meegemaakt. Hij diende zelfs een minderheidsrapport in (wordt als bijlage opgenomen).

In het woord vooraf schrijft dr. Schelhaas:

„De val van Assen is de kenschetsing van het besluit van de Gen. Synode der Geref. kerken, gehouden te Amsterdam/Lunteren in 1967 „dat deze uitspraak niet langer als leeruitspraak in de kerken gelden zal”. „De brochure bedoelt de Reformatie der kerken te bevorderen”.

Omvang 96 pag.

Prijs f 4,95

Bestellingen telefonisch of schriftelijk aan: **Theologische boekhandel & Antiquariaat TON BOLLAND, Samuel Esmeijerstraat 57, Vlaardingen, tel. 010-348545, of door overschrijving van f 5,35 (incl. f 0,40 porto) op giro 129206.**

Verschenen:

WAT IS EEN CHRISTEN NODIG TE GELOVEN?

Ds. F. F. Venema.

Een Gereformeerde Geloofsleer
287 blz. Linnen band f 10,90.

BOEKERIJ „DE LANTAARN”

Compagnieweg 50 - HILVERSUM - Telefoon 02150-50357

Aan onze abonnees

Hoewel de kosten van ons blad de laatste jaren regelmatig zijn gestegen, hebben wij, in tegenstelling tot de meeste andere periodieken, onze abonnementsprijs tot nu toe onveranderd gelaten. Dat was enerzijds mogelijk door de sterke toename van ons aantal abonnees en anderzijds door een reservefonds, dat wij konden aanspreken.

Dit fonds is echter zodanig geslonken en de kosten blijven verder ook zo stijgen, dat een verhoging van abonnementsprijs niet kan uitblijven.

Met ingang van 1 april a.s. wordt daarom de abonnementsprijs gebracht op f 15,— per jaar. Voor studenten wordt de prijs f 10,— en voor het buitenland zeepost f 20,—, luchtpost f 35,—.

Abonnees voor wie deze verhoging beslist te bezwaarlijk is, behoeven echter het abonnement niet op te zeggen. Zij kunnen de oude prijs blijven betalen, wanneer zij daarvan bericht zenden aan onze penningmeester, br. W. Kaper, van Lynden van Sandenburglaan 16, Utrecht.

Bestuur
Geref. Persvereniging „Opbouw”

Dezer dagen krijgen alle abonnees een stortingskaart bij het blad gevoegd.